

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA "CONSTANTIN BRÂNCUȘI" TG-JIU
B-dul Republicii, nr.1, tel: 0253-214307

GHID

PENTRU ELABORAREA ȘI SUSȚINEREA LUCRĂRILOR DE LICENȚĂ/DISERTAȚIE

Târgu Jiu

2007

Cuprins

1. Partea I – Elaborarea lucrărilor de licență/disertație	3
1.1. Lucrarea de licență/disertație	3
1.2. Alegerea temei lucrării de licență/disertație	3
1.3. Alegerea coordonatorului științific al lucrării de licență/disertație	4
1.4. Cuprinsul lucrării de licență/disertație	5
1.5. Întocmirea calendarului elaborării lucrării de licență/disertație	8
1.6. Realizarea documentării pentru partea teoretico-metodologică a lucrării de licență/disertație	9
1.7. Realizarea documentării pentru partea aplicativă a lucrării de licență/disertație	10
1.8. Realizarea aparatului științific al lucrării de licență/disertație	11
2. Partea a II-a – Susținerea lucrării de licență/disertație	13
2.1. Prezentarea lucrării de licență	13
2.2. Speech-ul	14
2.3. Conținutul și structura speech-ului	14
2.4. Planșe și alte materiale vizuale de prezentare	16
2.5. Recomandarea procedurii de prezentare a lucrării pentru încadrarea în cele 10 minute	18
2.6. Răspunsurile la întrebări	19
2.7. Dialogul cu comisia de examinare	21
2.8. Cum se procedează dacă membrii comisiei ”dau peste cap” planul de prezentare al lucrării	23

Partea I

Elaborarea lucrării de licență/disertație

1.1 Lucrarea de licență/disertație

Lucrarea de licență/disertație constituie actul final al studiilor universitare de lungă durată și master. Ea reprezintă o lucrare scrisă întocmită de către absolvent, sub îndrumarea științifică a unui cadru didactic de specialitate, pe o temă aleasă, fie din lista de teme orientative, fie, cu acordul coordonatorului științific, o temă aleasă de absolventul însuși.

Lucrarea de licență/disertație constituie condiție *sine qua non* pentru ca absolventul să primească atestarea efectuării studiilor universitare de lungă durată sau master, de aceea ea trebuie pregătită cu cea mai mare grijă și responsabilitate.

Lucrarea de licență/disertație este dovada nivelului și calității pregătirii profesionale, teoretice și aplicative a absolventului iar, prin modul în care este susținută (oral, în fața unei comisii de examinare) ea pune în valoare atributele științifice esențiale, definatorii ale absolventului.

1.2 Alegerea temei lucrării de licență/disertație

Tema lucrării de licență/disertație se alege din tematica orientativă propusă de catedrele facultății, dar, în același timp, poate fi și o propunere personală a absolventului, corelată cu profilul facultății absolvite.

Criterii care pot sta la baza acestei alegeri:

1. activitatea viitoare a studentului sau masterandului;
2. aptitudini personale de cercetare, analiză, prezentare, etc., (de exemplu, abilități de modelare și de analiză matematică, abilități de sinteză, de

- clasificare, de imaginație, abilități de analiză practică, abilități de analiză comparativă, etc.);
3. posibilități de documentare. În lucrare, trebuie ținut seama de faptul că, elaborarea unei lucrări de licență/disertație nu se poate întinde pe mai mult de trei semestre. De aceea, trebuie analizate foarte atent posibilitățile de documentare atât în plan teoretic (literatură de specialitate) cât și în plan practic (de unde să se procure datele experimentale necesare realizării aplicației practice, indispensabile oricărei lucrări de licență/disertație);
 4. disciplina preferată din timpul studiilor.

1.3 Alegerea coordonatorului științific al lucrării de licență/disertație

Alegerea coordonatorului științific al lucrării de licență/disertație poate preceda sau urma alegerea lucrării de licență/disertație.

În alegerea coordonatorului științific al lucrării de licență/disertație primează următoarele criterii:

- a) pot îndruma lucrări de licență numai următoarele grade didactice: asistenții cu titlul de doctor, lectorii universitari (șefi de catedră) doctori sau doctoranzi, conferențiarii și profesorii universitari.
- b) disciplina pentru care a optat absolventul și care a fost cel mai bine însușită în perioada studiilor universitare sau de masterat;
- c) este extrem de important ca între student și coordonatorul științific să existe o comunicare liberă, științifică, bazată pe respectul și aprecierea reciprocă;
- d) nivelul academic al cadrului didactic respectiv. Lucrarea de licență/disertație este o lucrare de tip creativ, care necesită o îndrumare științifică, de înalt nivel și care asigură un material elaborat și bine fundamentat teoretic și practic.

1.4 Cuprinsul lucrării de licență/disertație

Prin planul lucrării de licență/disertație se înțelege lista, în ordine cronologică (dar pe o bază logică) a problematicii care va fi tratată în lucrare. Principiile care stau la baza întocmirii planului lucrării de licență/disertație sunt următoarele:

1. planul trebuie să permită verificarea, de către comisia de examinare, a celor patru elemente fundamentale care constituie criteriile de notare ale acesteia:
 - a) pregătirea teoretică a absolventului;
 - b) pregătirea metodologică a absolventului;
 - c) capacitatea de a efectua o aplicație practică în domeniul abordat.
 - d) capacitatea de a interpreta rezultate și de a formula propuneri de perfecționare în domeniului abordat.
2. planul trebuie să urmeze tema aleasă de absolvent și să demonstreze actualitatea materialului prezentat.
3. planul trebuie să structureze materialul ales, astfel încât fiecare capitol să răspundă unei întrebări dintre cele formulate mai sus.
4. paragrafele și capitolele din planul lucrării de licență/disertație trebuie să aibă logică și să pună în evidență obiectivul ales.
5. planul trebuie să cuprindă o parte introductivă, în care să fie exprimat obiectivul general al lucrării de licență/disertație, cadrul teoretic și metodologic în care va fi abordat subiectul lucrării precum și cadrul empiric în care va fi realizată aplicația practică. Trebuie să cuprindă, de asemenea, tot în partea introductivă, (deși acest lucru nu este absolut obligatoriu) un sumar (rezumat) al principalelor rezultate obținute în cadrul lucrării.
6. dacă nu există un capitol special care să sintetizeze concluziile și propunerile rezultate din lucrare, atunci aceste elemente trebuie

prezentate, în mod obligatoriu, în partea finală a lucrării de licență/disertație. Elementele de finalizare este bine să fie sintetizate în mod omogen pe clase de rezultate: a) teoretice; b) metodologice; c) empirice.

Urmare a celor de mai sus, o structură generală a unui plan al lucrării de licență/disertație ar trebui să conțină cel puțin următoarele capitole:

- ◆ Introducere. Prezentarea obiectivului lucrării, a cadrului teoretico-metodologic și empiric al lucrării, precum și un scurt rezumat al lucrării;
- ◆ Capitolul 1. Prezentarea teoriei în privința temei abordate;
- ◆ Capitolul 2. Prezentarea metodologiei în privința temei abordate (modalități, formule, relații și modele de calcul și analiză; aspecte instituționale și legislative în domeniu; experiențe existente în domeniu, etc.);
- ◆ Capitolul 3. Prezentarea unei aplicații practice (de preferat empirice pe date reale actuale) în care să se aplice aspectele teoretice și metodologice prezentate în primele două capitole;
- ◆ Capitolul 4. Extragerea de concluzii din primele trei capitole și formularea de propuneri pe baza acestor concluzii;
- ◆ Încheiere. Prezentarea altor elemente utile în lumina lucrării prezentate: noi direcții de continuare a cercetării efectuate; polemici științifice cu puncte de vedere consacrate, etc.;
- ◆ Bibliografie. Listarea, de obicei în ordinea alfabetică a autorilor, a principalelor surse de documentare privind elaborarea lucrării de licență/disertație (atât pentru partea teoretico-metodologică precum și pentru partea empirică);
- ◆ Anexe. Cuprinde orice materiale relevante pentru lucrarea de licență/disertație dar a căror includere în corpul lucrării îngreunează

parcursarea lucrării sau creează sincope de percepere a acesteia.

Aici intră:

- Tabele statistice de mari dimensiuni
- Bilanțuri contabile, conturi de profit și pierdere și alte documente de evidență contabilo-statistică
- Demonstrații matematice mai complicate
- Sinoptice de mari dimensiuni sau înscrisuri
- Programe rulate pe calculator, cu calculele efectuate în beneficiul lucrării
- Adrese de recomandare a lucrării sau de apreciere a unor activități desfășurate de către absolvent în legătură cu elaborarea lucrării, etc.

Planul lucrării de licență/disertație trebuie întocmit de către coordonatorul științific al lucrării de licență împreună cu studentul.

Coordonatorul științific (mai ales că, în conformitate cu cele spuse mai sus, acesta participă activ și, posibil, decisiv la alegerea temei de licență/disertație) cunoaște cel mai bine problematica ce urmează a fi abordată, de aceea este cel mai în măsură să stabilească ce probleme trebuie abordate, cu ce pondere, în ce ordine logică și cu ce finalitate.

Coordonatorul științific este cel mai în măsură să cunoască și să țină seama de cerințele pe care comisiile de examinare a lucrărilor de licență/disertație le ridică față de structura acesteia.

Răspunderea pentru calitatea științifică și originalitatea lucrării de diplomă/disertație revine deopotrivă conducătorului științific și absolventului.

Coordonatorul științific este persoana cea mai informată cu privire la bibliografia existentă în domeniul abordat în lucrare; or, structura lucrării trebuie să țină seama în mod esențial de acest fapt.

Absolventul poate întocmi planul lucrării (mai ales în cazul în care el însuși alege tema lucrării de licență/disertație), dar planul trebuie, în mod

obligatoriu, validat de către coordonatorul științific înainte ca absolventul să înceapă lucrul efectiv la lucrare.

Planul întocmit și validat trebuie să fie respectat întocmai. Modificarea condițiilor inițiale justifică modificarea planului lucrării (cu acordul coordonatorului științific); apariția de noi surse bibliografice, modificarea condițiilor de procurare a datelor necesare realizării aplicației practice, modificări legislative sau instituționale, modificarea concepției absolventului sau a coordonatorului științific privind tema lucrării de licență/disertație, etc.

Ținând, însă, seama de scopul elaborării lucrării de licență/disertație, de timpul afectat documentării și elaborării ei, precum și pe baza experienței acumulate în domeniu, lucrarea de licență/disertație trebuie să se încadreze într-un quantum cuprins între 60-80 pagini iar lucrarea de disertație poate cuprinde un număr mai redus de pagini (40-60 pagini).

1.5 Întocmirea calendarului elaborării lucrării de licență/disertație

După stabilirea planului lucrării de licență/disertație, îndrumătorul împreună cu studentul întocmesc un calendar care să cuprindă termenele la care să fie realizate diferitele părți componente. Acest calendar este menit să asigure:

1. fixarea perioadei inițiale de documentare
2. ritmicitatea elaborării lucrării de licență/disertație
3. evitarea intrării în criză de timp în legătură cu finalizarea elaborării lucrării
4. exercitarea controlului asupra elaborării lucrării de licență/disertație de către coordonatorul științific (citirea și formularea de observații și sugestii asupra capitolelor lucrării, pe măsura ce acestea sunt elaborate).

Calendarul va cuprinde termene pentru elaborarea fiecărui paragraf, cu termene intermediare pentru documentare și refacere sau completare (dacă este cazul, în urma observațiilor coordonatorului științific).

1.6 Realizarea documentării pentru partea teoretico-metodologică a lucrării de licență/disertație

Documentarea pentru partea teoretico-metodologică a lucrării de licență/disertație se referă la consultarea literaturii de specialitate cu privire la subiectul abordat în lucrare. De obicei, odată cu definitivarea planului lucrării, se stabilește, de către coordonatorul științific, și bibliografia care urmează a fi consultată de către absolvent. De fapt, însuși planul lucrării de licență/disertație se stabilește, în mare măsură, pe baza literaturii de specialitate existente.

Documentarea teoretico-metodologică este permanentă, din momentul stabilirii temei lucrării de licență/disertație. Se referă atât la bibliografia de specialitate stabilită cât și la orice alte surse de informare asupra domeniului: dezbateri științifice de orice natură, reviste de specialitate.

Documentarea teoretico-metodologică trebuie făcută în manieră globală.

Documentarea teoretico-metodologică trebuie finalizată prin fișele de lectură, fișe întocmite conform modelului de mai jos:

Fișa nr.	Sursa bibliografică		
	Nr.crt.	Ideea	Pag.
Paragraful x-y	1.		
	2.		
	3.		
	.		
	n		
		Etc.	

Avantajul de a întocmi fișe de lectură constă în faptul că este foarte ușor de grupat aceste fișe fie pe surse bibliografice (dacă sunt grupate după caseta de identificare orizontală) fie pe paragrafe, respectiv capitole (dacă sunt grupate după caseta de identificare verticală). Gruparea după caseta de identificare verticală este necesară atunci când trebuie elaborată efectiv partea teoretico-metodologică a lucrării, iar gruparea după caseta de identificare orizontală este necesară atunci când se elaborează aparatul științific al lucrării, despre care vom vorbi mai jos.

Documentarea teoretico-metodologică nu poate fi standardizată și algoritmică în totalitate, ea depinzând, într-o măsură însemnată, de modul de lucru specific al fiecăruia.

1.7 Realizarea documentării pentru partea aplicativă (empirică) a lucrării de licență/disertație

Lucrarea de licență/disertație trebuie să se finalizeze printr-o aplicație practică, aplicație care are menirea să demonstreze comisiei de examinare capacitatea și abilitatea absolventului de a valorifica cunoștințele de natură teoretico-metodologică într-un domeniu pragmatic, operațional.

Documentarea pentru partea aplicativă a lucrării de licență/disertație se referă, în fond, la culegerea datelor empirice necesare exemplificării demersului teoretic din primele capitole ale lucrării.

Această documentare se face diferit după cum tema lucrării de licență/disertație este o temă de: inginerie, economie, drept, științe sociale, litere, ș.a.m.d.

În legătură cu sursele de informare precizăm următoarele:

- a) ele trebuie să fie oficiale. Nu se vor folosi date din cotidiene care nu sunt de specialitate, informații date la conferințele de presă, etc.

- b) sursele amintite au și frecvențe mai mici de un an (pot fi lunare, trimestriale, semestriale)
- c) din sursele amintite nu rezultă întotdeauna seriile de date statistice pe intervalul de analiză dorit. În acest caz, aceste serii trebuie construite de absolvent.

1.8 Realizarea aparatului științific al lucrării de licență/disertație

Prin aparat științific al lucrării de licență/disertație se înțelege ansamblul notelor explicative personale (care nu fac parte integrantă din corpul textului) precum și al trimiterilor bibliografice (la idei, citate, comentarii, etc.). Prezența aparatului științific în lucrarea de licență/disertație are următoarea menire:

1. indică sfera de referință bibliografică pe care se fundamentează elaborarea lucrării, fiind un indicator important nu numai al travaliului absolventului dar și al nivelului științific la care se situează elaborarea;
2. constituie o dovadă de probitate științifică a absolventului, care înțelege să respecte prioritățile în formularea unor rezultate teoretice, metodologice sau empirice privind domeniul analizat în lucrare;
3. reprezintă indicații utile pentru cei care doresc continuarea sau aprofundarea analizelor și cercetărilor efectuate în lucrare, trimițându-i la sursele primare de documentare.

Realizarea aparatului științific al lucrării de licență/disertație este aproape imposibilă fără întocmirea fișelor de lectură descrise mai sus. Într-adevăr, este suficient să se grupeze fișele de lectură după caseta de identificare orizontală, pentru a nu mai avea de făcut decât listarea sursei bibliografice și a paginii la care se află referința respectivă.

Modalitatea în care poate fi prezentat efectiv aparatul științific este diversă:

- a) pot fi utilizate note de subsol;

- b) pot fi inserate, în text, numărul de ordine al sursei bibliografice;
- c) există și posibilitatea ca aparatul științific din cea de-a doua variantă prezentată să fie defalcat pe fiecare capitol (sau chiar paragraf) pentru a accentua omogenitatea acestor părți componente ale lucrării de licență/disertație.

În cazul în care se folosește primul sistem de aparat științific, poate apărea o anumită suprapunere între notele de subsol care aparțin autorului și cele care se referă la bibliografie. Pentru a nu crea confuzii, trebuie să se folosească sisteme de semnalizare diferite pentru cele două categorii de note de subsol: de exemplu, numere pentru trimiterile bibliografice și asteriscuri pentru notele personale.

Partea a II-a

Susținerea lucrării de licență/disertație

2.1 Prezentarea lucrării de licență/disertație

Prezentarea lucrării de licență/disertație în fața comisiei de examinare (de licență) constituie un aspect la fel de important ca elaborarea lucrării în sine.

Calitatea prezentării lucrării de licență/disertație nu se substituie, desigur, valorii intrinseci a lucrării: o lucrare slabă sau mediocră nu va putea fi salvată de o prezentare strălucitoare, deoarece argumentele prezentării se situează întotdeauna cel mult la nivelul valorii lucrării. De altfel, în momentul prezentării lucrării, comisia de examinare este edificată asupra valorii lucrării de licență/disertație, deoarece aceasta este studiată cu mult timp înainte, iar în

referatul întocmit de către coordonatorul științific al lucrării către membrii comisiei de examinare, este deja propusă o notă. Ceea ce urmărește comisia de examinare cu prilejul susținerii publice a lucrării poate fi sintetizat în următoarele:

1. candidatul stăpânește conținutul lucrării de licență/disertație în amănunt;
2. candidatul este capabil de o prezentare sintetică și coerentă a unui conținut mult mai vast;
3. candidatul este capabil de o desfășurare inteligentă a unor argumente care să justifice: tema aleasă, modalitățile de cercetare, concluziile desprinse, propunerile făcute;
4. candidatul este capabil să suporte o discuție, pe bază de întrebări sau contra argumente, prin care să susțină propriul punct de vedere;
5. candidatul are putere de convingere și forță de persuasiune în urmărirea obiectivului propus;
6. candidatul este permeabil la observații critice și recomandări, pe care le integrează în viziunea personală asupra subiectului în discuție.

2.2 Speech-ul

Speech-ul reprezintă lista ideilor de bază, ordonate cronologic și logic, care urmează a fi prezentate în fața comisiei de examinare. Speech-ul nu are neapărat o existență fizică (este de dorit ca susținerea lucrării de licență să se facă în mod liber) ci reprezintă o sinteză care este pregătită de candidat în scopul ordonării ideilor, a accentuării aspectelor mai importante (sau mai interesante), a relevării contribuțiilor personale, a scoaterii în evidență a concluziilor și propunerilor aferente analizei efectuate.

Speech-ul nu se constituie într-un rezumat al lucrării (repetăm faptul că lucrarea este cunoscută de către comisie) ci este un material de sine stătător care extrage din lucrare aspectele și ideile cele mai importante, pe care le prezintă

într-o logică diferită de cea existentă în lucrare. Așa cum lucrarea de licență/disertație nu este o înșiruire a documentării efectuate pe tot parcursul elaborării ei, ci prezintă într-o logică proprie rezultatele acestei documentări și cercetări, la fel speech-ul nu reia lucrarea de licență/disertație ci prezintă esența acesteia într-o modalitate de sine stătătoare.

Speech-ul trebuie pregătit, de aceea cu multă grijă (în strânsă colaborare cu coordonatorul științific al lucrării de licență) deoarece el reprezintă ingredientul cel mai important al întregii prezentări și susțineri a lucrării de licență.

2.3 Conținutul și structura speech-ului

În conținutul speech-ului se regăsesc câteva elemente comune, de natura generică, elemente care trebuie neapărat să fie prezente și anume în ordinea pe care o prezentăm mai jos:

1. titlul lucrării de licență/disertație: candidatul va enunța titlul lucrării de licență/disertație, deși membrii comisiei sunt, desigur, la curent cu acest lucru;
2. obiectivul lucrării: candidatul va prezenta obiectivul (scopul) pe care și l-a propus în elaborarea lucrării de licență/disertație. Această prezentare trebuie să fie cât mai concisă și mai clar exprimată, dacă se poate într-o singură frază;
3. modalitatea în care a fost realizat obiectivul lucrării: se va prezenta maniera de analiză, cercetare sau documentare în care candidatul a realizat obiectivul lucrării (prin documentare livrescă, prin studii de caz, prin analize empirice, prin analize comparative, prin modelare matematică, prin analize de tip statistic, etc.);
4. structura lucrării de licență/disertație: deși este un punct cumva redundant în economia prezentării lucrării, el poate fi util deoarece arată faptul că absolventul are clar în minte conținutul lucrării

precum și ordonarea logică a întregului demers de cercetare. Dacă, însă, comisia nu solicită renunțarea la acest punct, el trebuie redus la esență: se vor enumera practic obiectivele specifice (subobiectivele) pe capitole, fiecare cu câte un foarte scurt comentariu privind modalitatea de realizare;

5. principalele probleme (obstacole) de natură metodologică, științifică, organizatorică, etc. care au trebuit învinse pentru a realiza obiectivul lucrării (dacă este cazul): candidatul va prezenta pe scurt cele mai importante probleme care au trebuit învinse, cum ar fi: asigurarea comparabilității prețurilor, asigurarea unor transformări metodologice, lipsa unor serii statistice suficient de lungi, absența sau incompletitudinea unor date ș.a.m.d.;
6. principalele concluzii desprinse din realizarea cercetării: candidatul va enumera (fără a intra în amănunte) cele mai importante rezultate (concluzii) desprinse din analiza efectuată. Este bine ca aceste concluzii să fie prezentate în mod sistematic și anume: a) concluzii de natură teoretică și metodologică; b) concluzii de natura empirică; c) concluzii de natura propunerilor de perfecționare/schimbare; d) concluzii de natura continuării cercetării întreprinse.

Speech-ul reprezintă nu numai o listă logică și cronologică a prezentării ci, în același timp, constituie și un ”program” dinamic de prezentare. Din acest motiv, este bine ca speech-ul să fie întocmit sub forma unui grafic dinamic de prezentare, care să conțină și durata afectată fiecăruia dintre cele șase subiecte generice menționate mai sus:

Durata (min)	Subiectul	Ideea	OBS.
x	Titlul lucrării de licență/disertație	1 ... 2 ... 3 ...	
y	Obiectivul lucrării de licență/disertație	1 ... 2 ...	

		3 ...	
z	Modalitatea de realizare a lucrării de licență/disertație	1 ... 2 ... 3 ...	
t	Problemele de natură științifică apărute cu prilejul realizării lucrării	1 ... 2 ... 3 ...	
u	Structura lucrării de licență/disertație	1 ... 2 ... 3 ...	
v	Concluziile și propunerile	1 ... 2 ... 3 ...	
TOTAL ...			

2.4 Planșe și alte materiale vizuale de prezentare

Având în vedere cele două restricții care funcționează cu prilejul prezentării lucrării de licență/disertație (timpul limitat al prezentării – în jur de 10 minute – și necesitatea realizării unui maximum de impact sub aspectul efectului de convingere asupra comisiei de examinare) nu este lipsit de interes și importanță să se recurgă la unele mijloace auxiliare vizuale (sau chiar audio-vizuale, de exemplu, prin utilizarea prezentării lucrării de licență/disertație pe monitorul unui computer sau proiectat pe un ecran cu ajutorul computerului, mijloace care să aibă un dublu rol:

- a) să însoțească, într-o manieră sugestivă și sinoptică, explicațiile verbale ale candidatului;
- b) să întărească sau să susțină, prin reprezentări grafice, cifre, demonstrații matematice, etc. aserțiunile făcute de candidat cu prilejul prezentării lucrării.

Aceste materiale vizuale pot fi realizate fie pe material transparent care să poată fi proiectat cu ajutorul retroproiectorului, fie sub formă de fotograme (diapozitive) care vor fi proiectate pe un ecran special amenajat, fie pe un carton duplex (de o mărime care să permită urmărirea lejeră a reprezentărilor respective). În primele două cazuri este necesară asigurarea unei sincronizări

între explicațiile verbale și apariția pe ecrane a imaginilor adecvate. În cazul planșelor realizate pe carton, este bine ca ele să fie instalate în locuri cu o bună vizibilitate pentru toți membrii comisiei, încă înainte de începerea prezentării (în timpul prezentării candidatului anterior) pentru a nu consuma din timpul afectat prezentării propriu-zise.

Folosirea materialelor vizuale de prezentare trebuie făcută în așa fel încât materialele respective să fie integrate activ în prezentare. Folosirea materialelor grafice în prezentare are două efecte concomitente: a) reduce timpul de prezentare a faptelor, măbind corespunzător timpul ce poate fi alocat analizelor, interpretărilor, concluziilor și propunerilor; b) contribuie la mai buna înțelegere, de către membrii comisiei de examinare, a mesajului științific pe care candidatul încearcă să-l transmită.

Materialele vizuale este bine să fie realizate în culori, pentru a spori sugestivitatea reprezentărilor (fără a exagera, desigur, până la marginea kitschului), să cuprindă titluri care să exprime cât mai exact rolul și mesajul aceluia material, legendele necesare înțelegerii reprezentărilor grafice precum și orice alte informații care pot contribui la sprijinul explicațiilor verbale.

Selectarea reprezentărilor grafice din conținutul lucrării care pot face obiectul materialelor vizuale de prezentare trebuie făcută cu multă grijă, la sugestia coordonatorului științific al lucrării, așa încât să facă obiectul acestor materiale cele mai interesante, importante și sugestive expresii grafice. Aceasta și întrucât nu este bine să se utilizeze un număr prea mare de asemenea materiale vizuale – se pare că 1-3 planșe, sau 4-5 diapozitive sau reprezentări pentru retroproiector reprezintă un număr rezonabil.

2.5 Recomandarea procedurii de prezentare a lucrării pentru încadrarea în cele 10 minute

Probabil că aceasta este problema cea mai dificilă pentru mulți dintre candidații la licență/disertație.

Principalele metode pe care le puteți utiliza pentru a vă putea încadra în această normă de timp sunt următoarele:

1. nu ”povestiți” lucrarea de licență/disertație. Nu trebuie să descrieți tot ceea ce ați făcut în lucrare, acest lucru este cunoscut de către membrii comisiei. Prezentarea conținutului lucrării se rezumă la prezentarea obiectivelor urmărite în fiecare capitol, fără nici o detaliere analitică;
2. nu descrieți demonstrații matematice. Dacă există asemenea demonstrații în lucrare, de bună seamă că sunt preluate din literatura de specialitate și nu prezintă nici un dubiu (doar dacă nu cumva obiectivul lucrării îl constituie analiza critică a acestor demonstrații), deci nu este necesar să le mai reluați. Chiar când realizați o demonstrație inedită, este bine să prezentați doar rezultatul obținut (dacă este nevoie, comisia de examinare vă va indica să prezentați amănunte);
3. nu spuneți tot ce știți despre un subiect pe care-l abordați. Ceea ce aveți de spus trebuie spus concis și în datele sale esențiale (nu uitați să discutați cu specialiști în domeniul abordat), în cazul în care membrii comisiei doresc să se convingă de profunzimea cunoștințelor dv. în domeniu, vă vor pune, cu siguranță, întrebări suplimentare și atunci veți avea prilejul să vă desfășurați.
4. nu descrieți conținutul planșelor sau al altor materiale de prezentare vizuală. Materialele respective se prezintă prin ele însele și, în orice caz, nu ele sunt subiectul discuției. Referiți-vă doar la conținutul lor, în măsura în care aceasta sprijină cele spuse verbal.
5. nu detaliați concluziile și propunerile. Aceasta nu înseamnă, în nici un caz, trunchierea sau renunțarea la unele concluzii sau propuneri, ci doar exprimarea cu maximum de concizie și claritate. Concluziile

și propunerile desprinse din analiza întreprinsă trebuie prezentate în esența lor și nu în detaliile lor.

Pentru a atinge asemenea ”performanțe”, este necesară exersarea prezentării lucrării sub forma simulării acesteia, atât pentru a reuși încadrarea în timp cât și pentru a obține o exprimare concisă și clară, o argumentare logică și coerentă, o forță de convingere care să realizeze un impact maxim asupra comisiei de examinare.

2.6 Răspunsurile la întrebări

Dacă întrebările vizează, în general, problematica abordată, este posibil ca întrebările să se refere și la alte chestiuni care sunt atinse sau pot fi atinse prin dezvoltarea unor analize sau consecințe ale celor prezentate în lucrare.

Întrebările au rolul de a convinge comisia de capacitatea dv. de a purta un dialog critic, de natură științifică pe marginea problematicii abordate sau pe marginea altor probleme de specialitate. Din acest motiv, ele trebuie tratate cu maximum interes și atenție, deoarece contribuția lor la nota finală poate fi extrem de importantă.

Comportamentul față de întrebările comisiei de examinare trebuie să se caracterizeze prin următoarele:

- a) fiecare întrebare va fi notată cu grijă și sollicitudine. Pentru aceasta, veți fi pregătit, cu hârtie și stilou, în momentul în care începeți prezentarea lucrării.
- b) dacă nu înțelegeți întrebarea, veți adresa rugămintea de a fi repetată. Nu este bine ca, din dorința de a nu deranja, să nu solicitați repetarea întrebării neînțelese, deoarece veți răspunde la altceva sau, în orice caz, nu veți satisface exigențele celui care a pus întrebarea, cu consecințe negative în ceea ce privește notarea dv. finală.
- c) răspunsul la întrebare va fi scurt, punctual. Veți răspunde exact la ideea sau nuanța solicitată prin întrebare, nu veți face nici un fel de

introduceri sau corelații, deoarece ele ar putea fi interpretate ca încercare de a eluda o întrebare la care nu cunoașteți răspunsul, pe de o parte, iar, pe de altă parte, va consuma din timpul la dispoziție, în plus, este posibil să plictisiți, dând mai multe amănunte decât sunt necesare pentru problema respectivă.

- d) chiar dacă răspunsul la o întrebare este dat deja în lucrare, nu faceți o simplă trimitere seacă la acesta. Prezentați foarte pe scurt răspunsul corect, apelând la o introducere elegantă de formă: ”așa cum am arătat și în lucrare..., etc.”.
- e) luați-vă măsuri de siguranță (obligatorii, de altfel în domeniul științific) în ceea ce privește forma în care răspundeți la întrebări. Răspunsul trebuie să fie dat cu siguranță dar nu cu ostentație. Chiar dacă întrebarea este relativ simplă, ea nu se va expedia cu un răspuns sec, ci se va răspunde complet la ea, cu toată sollicitudinea de care sunteți în stare.

Nota finală depinde de trei elemente complementare:

1. conținutul lucrării, exprimat în nota acordată în referat de către conducătorul științific;
2. calitatea prezentării lucrării;
3. calitatea răspunsurilor la întrebările comisiei de examinare. De aceea partea de răspunsuri la întrebări trebuie administrată cu cea mai mare atenție.

2.7 Dialogul cu comisia de examinare

În fața comisiei de examinare trebuie adoptată o atitudine care să se caracterizeze prin următoarele:

1. siguranță de sine, fără a depăși pragul suficienței de sine;
2. fermitate în exprimarea punctelor de vedere, fără a trece în inflexibilitate;

3. solicitudine și disponibilitate pentru dialog și schimb de opinii;
4. claritate și concizie în aserțiunile făcute;
5. coerență a discursului demonstrativ;
6. atitudine științifică față de materialul prezentat (adică prudentă și circumspectă față de aserțiuni prea tranșante, chiar dacă ele sunt fundamentate pe analize empirice riguroase).

Pe baza „regulilor” de mai sus vor fi tratate și întrebările sau comentariile care vor fi făcute de către membrii comisiei pe marginea materialului prezentat. Înainte de a face intervențiile cerute de întrebări sau de comentarii, se recomandă folosirea unor sintagme de introducere de tipul:

- în opinia mea, această problemă trebuie abordată ...
- din câte îmi dau seama, aici este vorba despre ...
- literatura de specialitate menționează în acest sens faptul că, de multe ori, se întâmplă ca ...
- mi se pare că în această chestiune apare o contradicție între ... și ...
- dacă-mi permiteți, aș dori să spun că, de fapt, ceea ce eu am intenționat a fost să ...
- cred că, totuși, o anumită legătură se poate face între ... și ...
- după părerea mea, adevărata problemă care se ridică aici nu este ... ci ...

Aceste sintagme pun în evidență, pe de o parte, respectul și considerația cu care este tratat partenerul de discuție iar, pe de altă parte, conferă intervențiilor dv. acea notă de relativitate științifică necesară oricărei dezbateri profesionale.

Alte sugestii referitoare la modul în care răspundeți la întrebări sunt următoarele:

- nu ocoliți răspunsul la întrebări. Chiar dacă o anumită întrebare vă surprinde prin conținutul ei, folosiți una dintre formulele de relativizare de mai sus și prezentați-vă punctul de vedere. Faceți, dacă este nevoie o anumită „învăluire” până când sesizați substratul

întrebării (fără să exagerați această etapă de „căutări”, deoarece poate fi interpretată ca o tragere de timp), dar, imediat ce v-ați revenit, punctați direct, precis și concis răspunsul;

- nu refuzați să răspundeți la nici o întrebare, chiar dacă răspunsul dv. nu va fi perfect;
- dacă nu înțelegeți o anumită întrebare, nu ezitați să solicitați fie repetarea întrebării fie precizări suplimentare. Aceasta nu poate să deranjeze, dacă este făcută cu toată considerația, și folosind o formulă elegantă. „Costul „solicitării repetării întrebării este întotdeauna mai mic decât cel al răspunsului eronat datorită neînțelegerii întrebării.

Nu se recomandă interpretarea comentariilor membrilor comisiei de examinare decât în cazul în care autorul comentariului vă cere în mod expres să vă expuneți punctul de vedere în acea chestiune.

2.8 Cum se procedează dacă membrii comisiei ”dau peste cap” planul de prezentare al lucrării

Acest lucru se datorează următoarelor cauze:

- ◆ timpul limitat avut de comisie la dispoziție;
- ◆ faptul că partea pe care comisia propune s-o abordați (de obicei, partea aplicativă) este așa de ... interesantă, încât comisia preferă să renunțe la partea teoretico-metodologică și dorește să vă concentrați pe contribuția dv. Personală;
- ◆ comisia cunoaște în amănunt lucrarea dv. și dorește să puncteze împreună cu dv. unele aspecte fie mai controversate fie mai importante;
- ◆ comisia dorește să verifice gradul și calitatea cunoașterii, de către autorul lucrării, a conținutului acesteia.

Dacă, după epuizarea problemei pe care a pus-o comisia, aceasta nu se grăbește să formuleze, în aceeași modalitate, alte chestiuni la care să vă referiți,

nu trebuie, desigur, să așteptați până când comisia va face acest lucru (poate nici nu dorește s-o facă). După o pauză care nu trebuie să se prelungească prea mult (pentru a nu deveni penibilă pentru toată lumea) încercați să dezvoltați cea mai importantă chestiune pe care ați pregătit-o de acasă.

Pe tot parcursul prezentării veți afișa o ținută respectuoasă dar lipsită de umilință, deoarece dv. nu veniți să solicitați ceva nemeritat ci, dimpotrivă, veniți să demonstrați faptul că meritați ceva. Atitudinea dv. va fi, deci, plină de siguranță dar lipsită de infatuare, sugerând deplinul control asupra problematicii supusă discuției dar evitând să păreți „atotștiutor”.

RECTOR,
Prof.univ.dr. Adrian GORUN

Cancelar general interimar,
Prof.univ.dr. Dorel Dumitru Chirișescu

Consilier juridic,
jr. Tufoi Sîrbu Raluca